

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 17.1.2001
KOM(2001) 26 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET

EU og Kaliningrad

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET

EU og Kaliningrad

INDLEDNING

Kaliningrad er en særlig del af Rusland, som geografisk er adskilt fra resten af landet og efter udvidelse af EU vil være omgivet af EU-lande. Efterhånden som udvidelsen nærmer sig, rettes der stadig større opmærksomhed mod regionen. I overensstemmelse med Kommissionens dokument om udvidelsesstrategien fra november 2000, er formålet med denne meddelelse at bidrage til en debat, som EU bør få i gang med Rusland (herunder Kaliningrad) og de to nabolande, Polen og Litauen, som er kommende EU-lande. Denne debat bør dreje sig om spørgsmål, som vil påvirke vores fælles fremtid.

Meddelelsen ser på virkningen af EU's udvidelse og skelner mellem de spørgsmål, der vil rejse sig for alle russiske regioner¹, og dem, der er specifikke for Kaliningrad. Udvidelsen af EU vil være en positiv udvikling for EU's naboer og vil bidrage til stabilitet og økonomisk fremgang. Rusland vil kunne drage betydelige fordele af udvidelsen, og regioner som Kaliningrad vil kunne udnytte de nye muligheder, som vil blive skabt.

Polen og Litauens vedtagelse af EU's regelværk vil uvægerligt indebære ændringer af nogle af de eksisterende regler og procedurer mellem Rusland, EU og de nye medlemsstater. Nogle af disse ændringer vil have lige stor virkning for alle russiske regioner, mens andre vil have specifikke virkninger for Kaliningrad, hovedsagelig med hensyn til varebevægelser, personers frie bevægelighed og energiforsyningen. Meddelelsen ser også på, hvilke muligheder der er for, at EU og Rusland kan samarbejde til fælles bedste for at mindske virkningen af de problemer, som Kaliningrad allerede står over for, og som ikke har direkte forbindelse med udvidelsen, dvs. på områder som miljø, bekæmpelse af kriminalitet, sundhed og økonomisk udvikling.

Meddelelsen indeholder ikke nogen formelle beslutningsforslag fra Kommissionens side, men søger snarere at skitsere nogle ideer og forslag til drøftelse mellem parterne. Ansvar for Kaliningrad ligger hos Rusland og regionen selv. Imidlertid har EU og dets fremtidige medlemsstater en interesse i at hjælpe med at sikre, at de ændringer, der følger af tiltrædelsen, sker gradvist, og i at fremme samarbejdet med Kaliningrad om en række regionale spørgsmål. Der fremsættes en række forslag om, hvordan man kunne tænke sig at tage fat på de spørgsmål, der fremhæves i meddelelsen. Hvis de viser sig at have nogen værdi, kan de senere komme til at udgøre grundlaget for beslutninger truffet af de relevante myndigheder.

I bilagene til meddelelsen findes der baggrundoplysninger om den aktuelle situation i Kaliningrad og om landets relationer med sine naboer og internationale organisationer.

---

¹ Og alle tilgrænsende tredjelande.

SPØRGSMÅL I FORBINDELSE MED UDVIDELSESPROCESSEN

Varebevægelser

Handelsforbindelserne mellem EU og Rusland er i dag fastlagt i partnerskabs- og samarbejdsaftalen (PSA), der blev undertegnet i 1994. Efter tiltrædelsen vil Polen og Litauen overtage PSA som en del af regelværket, og den fælles toldtarif vil gælde i handelen mellem Rusland og det udvidede EU. Eftersom EU allerede har meget lave MFN-toldsatser i handelen med Rusland inden for industrivarer, 4,1%, mens Polen har en MFN-toldsats på 15,8% og Litauen 5,3%, vil russiske varer drage betydelig fordel af de lavere toldsatser efter udvidelsen. Disse lavere toldsatser vil gælde for varer med oprindelse i Kaliningrad på samme måde som for varer fra resten af Rusland. Da Kaliningrad ligger tæt på EU-markedet, udgør udsigten til lettere adgang en væsentlig fordel for Kaliningrad. Eftersom Kaliningrad er meget afhængig af handelen med tilstødende lande og områder, bør landet have en interesse i at vedtage EU's tekniske normer og standarder, hvis det vil drage fuldt udbytte af den forbedrede markedsadgang. Indtil der er foretaget en mere detaljeret vurdering, kan det imidlertid ikke udelukkes, at de ændringer i handelsordningen, som vil finde sted efter tiltrædelsen, kan få indvirkning for bestemte produkter.

Det foreslås, at EU og Rusland undersøger de handelsmæssige virkninger af udvidelsen på Kaliningrad i PSA's underkomite for handel og industri. Hvis der konstateres særlige problemer, kan underkomiteen anmodes om at anbefale måder at løse dem på. Denne vurdering bør foretages i første halvdel af 2001.

I dag går varer med oprindelse i Kaliningrad, som er bestemt for Rusland og vice versa, gennem Litauen og Letland/Belarus. Efter udvidelsen vil PSA sikre fri gennemgang gennem Litauen og/eller Letland uden told eller andre transitafgifter (ud over udgifter til transport og administration). PSA vil også være til fordel for handelen mellem Rusland og EU, eftersom aftalen giver Rusland MFN-status. Når Rusland kommer med i WTO, vil dets regler gælde for handelen mellem EU og Rusland.

Der er fra tid til anden stillet forslag om en særlig handelsordning for Kaliningrad. Da Kaliningrad imidlertid er en integrerende del af Rusland, ville det være svært at give nogen særlig status såsom frihandel eller en toldunion. Dette ville rejse en række politiske og juridiske spørgsmål, som evt. skal drøftes, bortset fra at Rusland sandsynligvis ikke ville give Kaliningrad den nødvendige grad af autonomi, ligesom det ikke er klart, om en sådan særlig behandling ville være nødvendig i betragtning af den generelt gunstige situation, der er beskrevet ovenfor.

Et aspekt af varebevægelser, der vil kræve opmærksomhed, er grænsepassage. For tiden er der 23 grænseposter mellem Kaliningrad, Polen og Litauen. For at sikre en effektiv varestrøm hen over EU's ydre grænser kunne der foretages forbedringer af både infrastrukturen og den administrative behandling, herunder en opgradering af informationssystemerne. Erfaringerne i forbindelse med den sidste udvidelse har vist, at indførelsen af regelværket på grænsen mellem Finland og Rusland kan fremskynde formaliteterne i forbindelse med grænsepassage. Der er foretaget betydelige investeringer i infrastruktur og administrativ behandling i Litauen, som kunne føre til tilsvarende positive resultater. Det skulle være muligt at bygge på disse positive erfaringer og at anvende nogle af de disponible midler i forbindelse med Phare- og

Tacis-programmerne til at finansiere forbedringer af faciliteter og procedurer i forbindelse med grænsepassage i snævert samarbejde med de russiske myndigheder.

EU, Rusland, Polen og Litauen bør drøfte den funktionelle forvaltning af grænseposter, til at begynde med grænseposterne for hovedvejene og jernbanerne, især dem, der forbinder regionen til de paneuropæiske transportkorridorer I (Via Hanseatica, vej/bane) og IX (det mellemste afsnit). Dette kunne omfatte aspekter som told, grænsevagter, plantesundhed, veterinærspørgsmål og sundhed. Drøftelserne bør holdes i arbejdsgrupper, for Ruslands vedkommende under de relevante PSA-underudvalg, og for Litauens og Polens vedkommende inden for rammerne af Europa-aftalen. Drøftelserne bør opmuntre til ratificering af udestående aftaler om grænsedragning og grænseposter og bør sigte på at opnå enighed om en flerårig strategi, der gennemføres af de relevante nationale myndigheder. De bør omfatte rådgivning om den optimale anvendelse af midler fra alle kilder.

Der vil også ske lettelser i fremtidige transitaktiviteter i kraft af forbedrede transportforbindelser, og Kaliningrad er ved at blive integreret i det paneuropæiske transportkorridor-netværk, især korridor I og IX. Tacis-programmet har allerede finansieret en strategi for multimodal transport for Kaliningrad. Der ville være behov for betydelige investeringer for at opgradere vejkorridorerne I og IX til europæisk standard.

Det foreslås, at resultatet af denne undersøgelse drøftes med internationale finansieringsinstitutter og med myndighederne i Rusland og de andre tilstødende lande med henblik på at sikre finansiering af prioriterede projekter.

For tiden transporteres militære varer og personel gennem Litauen i henhold til en særlig aftale med Rusland. Disse ordninger må undersøges nærmere i en udvidelsessammenhæng.

Energiforsyning

For tiden dækkes størstedelen af Kaliningrads elektricitetsbehov ved import fra resten af Rusland, som via et fælles forsyningsnet passerer gennem Litauen. Litauen påtænker at skabe en forbindelse til det centraleuropæiske elforsyningsnet ved at etablere en forbindelse med Polen. Afhængig af den tekniske løsning for en sådan forbindelse (ellinje med eller uden en omformerstation) og af omkostningerne herved kunne Kaliningrad enten opretholde sin forbindelse med det russiske elforsyningsnet eller gå over til det centraleuropæiske forsyningsnet, som er forbundet med det centrale EU-forsyningsnet, UCTE.

Uden at foregribe de fremtidige valg, foreslås det, at der foretages en Tacis-undersøgelse af energibehov, energipotentiale og mulige scenarier for blandt andet at vurdere, om det kan lade sig gøre at fremstille elektricitet i Kaliningrad, og om der er mulighed for alternativ elforsyning og udveksling af elektricitet. Man bør også inddrage spørgsmålet om de nye gasledningsprojekter i det baltiske område samt transitspørgsmål i forbindelse hermed. Dette vil kræve et snævert samarbejde mellem EU, Litauen, Rusland (herunder Kaliningrad) og de internationale finansieringsinstitutter.

Personers bevægelighed

De nye medlemsstaters indførelse af regelværket vil få indvirkning på tredjelande hvad angår visumkrav og grænsekontrol. Mens regelværkets krav ikke vil være anderledes for Kaliningrad end for nogen anden del af Rusland eller andre tilstødende tredjelande, er det muligt, at virkningen for befolkningen vil være større dér end i andre dele af Rusland, når man tager Kaliningrads geografiske beliggenhed i betragtning.

Polen agter at indføre EU's regelværk i 2001 og Litauen senest ved tiltrædelsen. Dette vil få betydning for transit og rejseaktivitet. En rejse, uanset formål, til eller gennem EU-lande vil kræve, at den rejsende er i besiddelse af visum. Visumfri transit (som for tiden er en mulighed for borgere fra Kaliningrad og visse kategorier af russiske borgere, der rejser i transit gennem Litauen), vil ikke længere være muligt. Desuden vil borgere fra Kaliningrad være nødt til have et gyldigt pas med på rejsen (og ikke blot de internationale identitetsdokumenter, der accepteres i dag).

Disse nye krav vil ikke nødvendigvis virke hæmmende for personers bevægelighed mellem Kaliningrad og resten af Rusland og til og fra kommende medlemsstater (ej heller vil alle kravene nødvendigvis gælde på dagen for tiltrædelsen, da dele af regelværket ikke skal gennemføres, før den interne grænsekontrol i det udvidede EU er ophævet for nye medlemsstater). Ifølge regelværket skal der udstedes transitvisa, kortfristede visa og langfristede nationale visa for at gøre grænsepassagen smidigere og skabe mulighed for flere ind- og udrejser.

Med hensyn til EU's generelle politik hvad angår visa og eksterne grænser kan der blive behov for at undersøge en række områder med henblik på at sikre en smidig bevægelighed for personer: der bør evt. opstilles yderligere regler for mindre grænsetrafik (trafik i grænseområderne) for at undgå at skære de lokale socioøkonomiske bånd over; man bør se på virkningen af de eksisterende regler for transit i betragtning af Kaliningrads særlige situation; man bør se på pasomkostningerne (Ruslands ansvar) og visumomkostningerne (de nuværende og fremtidige EU-landes ansvar); man bør overveje konsulater i Kaliningrad, der skal lette udstedelsen af visa (EU-landenes ansvar), og man bør se på muligheden for at benytte sig af eventuelle særlige arrangementer, som regelværket åbner mulighed for. I denne forbindelse bør man undersøge de løsningsmuligheder, der findes i eksisterende arrangementer, herunder i ansøgerlandene.

Det vigtigste vil imidlertid være, at grænseposterne fungerer effektivt, hvilket kan ske ved at opgradere faciliteter og modernisere procedurerne samt udveksle bedste praksis. EU bidrager allerede til udviklingen af infrastruktur ved grænseposter, modernisering af procedurer og uddannelse for at lette bevægeligheden for personer og varer over den fremtidige ydre grænse. Sådanne praktiske foranstaltninger letter grænsepassage, samtidig med at de bekæmper organiseret kriminalitet og andre ulovlige aktiviteter.

Uden at foregribe tiltrædelsesforhandlingerne med Polen eller Litauen foreslås det, at de praktiske foranstaltninger til at gennemføre en tidssvarende og effektiv grænsekontrol fortsættes, hvilket vil lette bevægeligheden for personer og varer over den fremtidige ydre grænse. Man bør overveje at anvende forbindelsesofficerer.

EU's faglige og finansielle bistand kan bidrage til oprettelse af et velfungerende grænsekontrollsystem, herunder udfærdigelse af rejsedokumenter, der er tidssvarende og tilstrækkeligt svære at forfalske.

Med hensyn til EU's generelle politik hvad angår visa og eksterne grænser kunne man vurdere, om EU's regler for den mindre grænsetrafik og transit er velegnede, når man tager den specifikke situation for Kaliningrad i betragtning, og man bør se på muligheden for at benytte sig af eventuelle særlige arrangementer, som regelværket åbner mulighed for. I denne forbindelse bør man undersøge de løsningsmuligheder, der findes i eksisterende arrangementer, herunder i ansøgerlandene.

Omkostningerne ved pas (Ruslands ansvar) kunne også undersøges tillige med spørgsmålet om omkostningerne ved visa (de nuværende og kommende EU-landes ansvar) i en mere generel EU-politisk sammenhæng. Både de nuværende og de kommende EU-lande kunne overveje at åbne konsulater (eller dele faciliteter for at mindske omkostningerne) i Kaliningrad, så det bliver lettere at udstede visa og forvalte migrationsstrømmene effektivt.

Foranstaltningerne for at sikre smidige personbevægelser over grænserne ville indebære en vis koordinering mellem Rusland og EU med hensyn til visumpolitikken, hvilket også ville være til stor gensidig fordel. Det ville være nødvendigt at følge op med en passende kontrol og sanktioner over for rejsende uden fyldestgørende legitimation. Det ville bidrage til at opbygge tilliden, hvis der meget snart kan indgås en tilbagetagelsesaftale mellem Rusland og EU.

Der bør iværksættes en oplysningskampagne for at fjerne fejlagtige opfattelser af konsekvenserne af EU's udvidelse for både person- og varebevægelser over EU's fremtidige ydre grænse.

Det foreslås, at EU og Rusland hurtigt indgår en tilbagetagelsesaftale.

Det foreslås, at EU giver administrationen og befolkningen i Kaliningrad og de tilstødende regioner oplysning om, hvordan EU's fremtidige ydre grænse vil fungere, når der tages hensyn til behovet for hurtig og effektiv grænsepassage for varer og personer, samtidig med at man forhindrer ulovlige aktiviteter.

Fiskeri

Efter udvidelsen vil Østersøen blive en eksklusiv EU-fiskerizone, undtagen for et mindre område omkring Kaliningrad og Sankt Petersborg.

Det foreslås at tage fiskeriforbindelserne mellem EU og Kaliningrad op til fornyet overvejelse i lyset af følgerne af udvidelsen for adgangen til fiskeri og af en fremtidig fiskeriaftale mellem EU og Rusland.

SPØRGSMÅL AF FÆLLES INTERESSE, DER IKKE HAR DIREKTE TILKNYTNING TIL UDVIDELSEN

Økonomisk udvikling

Arbejdsløsheden og fattigdommen er vokset drastisk i Kaliningrad siden 1991, og de vigtigste velfærdsindikatorer peger i retning af, at levestandarden ligger under det russiske gennemsnit (se bilag 1 for en mere detaljeret gennemgang af den økonomiske situation). Ansvar for den økonomiske udvikling i Kaliningrad ligger hos de centrale myndigheder i Moskva og regionens lokale myndigheder. Kaliningrad er afhængig af budgetbevillinger fra Moskva og af sine handelsmæssige og økonomiske forbindelser med resten af landet. Som situationen er i dag, er den russiske regionalpolitik mindre udviklet en EU's hvad angår finansielle overførsler og investeringsfremmende foranstaltninger, og den nuværende russiske politik går i retning af større centralisering. Ikke desto mindre er der meget, som de centrale og lokale myndigheder kan gøre for at stimulere den økonomiske udvikling. Som andre steder i Rusland er der behov for et stabilt og sikkert juridisk og institutionelt miljø. God virksomhedsledelse, en rimelig og effektiv retshåndhævelse (f.eks. for at sikre beskyttelsen af aktionærernes og investorernes rettigheder, konkurs, revision og regnskabsvæsen), omstrukturering af virksomheder og

yderligere udvikling af SMV'er. Markedsinstitutionerne bør styrkes, f.eks. i den finansielle sektor, og det samme gælder skattesystemet.

Der er forskellige måder, hvorpå EU kan bidrage til den økonomiske udvikling af Kaliningrad. Allerede nu kan EU hjælpe ved at yde rådgivning, udveksle erfaringer og ved at tilbyde finansiering gennem Tacis-programmet og bilaterale medlemsstatsprogrammer.

Det foreslås af og til, at der bør etableres en særlig fond til udvikling af Kaliningrad. Kommissionen mener snarere, at førsteprioriteten må være at samarbejde med Rusland og de lokale myndigheder om at udpege prioriterede støtteområder og derefter hjælpe dem med at finde passende tilskuds- eller lånemidler til finansiering af disse aktiviteter. Tacis-finansiering for Rusland kan gennemføres regionalt, og i sine drøftelser med de russiske myndigheder om de fremtidige prioriteringer kan Kommissionen tage hensyn til prioriterede aktiviteter i Kaliningrad.

Mere konkret kan tjenestemænd og virksomheder, der er baseret i Kaliningrad deltage i Tacis-finansierede uddannelsesprogrammer for at hjælpe med at udvikle markedsinstitutioner såsom banker, forsikringsvirksomheder og lokale skatteadministrationer. De lokale erhvervsledere kunne deltage i uddannelsesprogrammer i virksomheder i EU.

Med henblik på at udvikle Kaliningrads eksportpotentiale og markeder i nabolandene kunne EU også yde bistand på områder som harmonisering af standarder og procedurer for overensstemmelsesvurdering. Tacis støtter det regionale udviklingskontor i Kaliningrad, som kunne spille en vigtig rolle med hensyn til at fremme handel og investeringer i Kaliningrad.

Den særlige økonomiske zone (SØZ) er blevet skabt hovedsagelig for at tilbyde virksomheder, der er baseret i Kaliningrad, fordele i form af told- og skattefritagelser for deres import og for lokalt fremstillede varer, der eksporteres til andre lande og til det russiske hovedland. Tanken om at fremme den økonomiske aktivitet og investeringerne ved hjælp af en særlig økonomisk zone er interessant, selv om SØZ i sin nuværende form kan få handelsfordrejende virkninger som følge af subsidier, der er uforenelige med PSA og WTO. I praksis har SØZ aldrig været fuldt operativ og har kun begrænset opbakning fra myndighederne. Ikke desto mindre bør de mulige fordele ved SØZ og dens status afklares med de føderale myndigheder og om nødvendigt tilpasses for at bringe den på linje med Ruslands internationale forpligtelser.

Informationssamfundet kan i høj grad hjælpe til at underbygge velfærd og bæredygtig udvikling. Et positivt klima for indførelse og anvendelse af Internettet er af største betydning for udvikling af økonomien, erhvervslivet, styreform og nærdemokrati. Der bør ansøges til udvikling af informationssamfundet, og der vil skulle findes effektive metoder til at støtte Kaliningrads inddragelse i regionale samarbejdsaktioner vedrørende informationssamfundet.

Regeringsførelse, demokrati og retsstatsprincipper

Kaliningrads egen udvikling og områdets nærmere tilknytning til hele regionen som sådan afhænger af en styrkelse af retsstatsprincipperne og gennemførelse af principperne for god regeringsskik, især ved at arbejde for institutionsopbygning og udvikling af det civile samfund. EU kunne bidrage til denne proces ved at opmuntre til Kaliningrads deltagelse i EU-projekter vedrørende offentlig administration og retsreform og til deltagelse fra lokale tjenestemænd i uddannelsesprogrammer. Der kunne ydes støtte til den regionale og lokale budgetstyring og forvaltningen af den kommunale service.

Gennem det lokale Tacis-støttekontor, der blev etableret i Kaliningrad i december 2000, vil man fremme lokale aktørers deltagelse i partnerskabsprogrammer med EU-organisationer og mellemfolkelige aktiviteter, herunder uddannelsesinstitutioner, ngo'er, fagforeninger, medier, faglige organisationer, virksomheder, kommunale enheder og domstolene.

Som andre steder i Rusland er der behov for en indsats for at bekæmpe illegale aktiviteter, som kan tænkes at påvirke de tilstødende EU-lande. Der er behov for en helhjertet indsats fra de føderale myndigheders side, f.eks. at de vedtager og håndhæver lovgivningen og internationale konventioner. Specialenheden til bekæmpelse af organiseret kriminalitet i Baltikum kan yde et værdifuldt bidrag til at få taget fat om disse problemer. På lokalt plan bør samarbejdet udvikles til at beskæftige sig med problemer såsom biltyverier og derefter udvides til at omfatte andre områder. Samarbejdet kunne også gå ud på at forbedre det lokale retsvæsens uafhængighed, især i kraft af uddannelse og tvillingprogrammer, der tager sigte på dommere. Bestræbelserne på at skabe en effektiv grænse-/toldkontrol bør også knytte an til den overordnede dagsorden for kriminalitetsbekæmpelsen.

Miljø

Som led i bestræbelserne på at forbedre livskvaliteten i Kaliningrad er der behov for at fokusere på miljøet, i særdeleshed på at få mindsket vandforureningen. En renere Østersø ville komme alle regionerne i Østersøen til gode og bør være en prioriteret målsætning for det regionale samarbejde. Der kunne også gøres mere for at mindske forureningen i de mindre byer i regionen. Kaliningrad bør involveres aktivt i de føderale bestræbelser på at overvåge miljøet, harmonisere standarder osv.

I betragtning den tidligere militære tilstedeværelse i Kaliningrad kan der være problemer med hensyn til fjernelse af nukleart affald. Der er problemer i forbindelse med lagre af kemiske våben fra Den Anden Verdenskrig.

Miljøet har været et centralt punkt for EU's bistand. De nuværende aktiviteter omfatter et Tacis-CBC-projekt, der vedrører vandkvaliteten ved grænserne til Litauen og Polen, og et Tacis-projekt for affaldsforvaltning i Kaliningrads kystzone. Der er ydet et EBRD/NEFCO/NIB-lån til et spildevandsanlæg i Kaliningrad by og adskillige projekter til at forbedre vandnetværket i regionen (se bilag II & III).

Sundhed

Spredning af smitsomme sygdomme er et alvorligt problem i Rusland og især i Kaliningrad. Disse problemer skal der findes en løsning på i føderal sammenhæng, men Kaliningrad kan også selv skride ind med forebyggende foranstaltninger. Tacis støtter flere initiativer på lokalt plan og i den ikke-offentlige sektor for at hjælpe med at reformere sundhedssystemet og hjælpe med at løse HIV-problemet. I fremtiden vil anbefalingen fra specialenheden for kontrol med smitsomme sygdomme i Østersøen hjælpe med at tage fat om spørgsmålet omkring TB og HIV på regionalt niveau.

DE NÆSTE SKRIDT

Formålet med denne meddelelse er at bidrage til drøftelserne. Som skitseret i meddelelsen er der mange spørgsmål, der skal overvejes, og som involverer forskellige partnere. Det vil være vigtigt at bringe denne drøftelse ind i det rette forum, så man fuldt respekterer hver af partnernes ansvarsområder. I PSA har EU og Rusland allerede de mekanismer, der muliggør drøftelser af disse spørgsmål på højeste politiske niveau og en grundig teknisk forberedelse af

debatten. I udvidelsesprocessen kan EU drøfte alle disse spørgsmål med ansøgerlandene. I de tilfælde, hvor det er nødvendigt, at alle parterne (EU, Rusland, Litauen og Polen) skal gå sammen om en drøftelse, kan der arrangeres ad hoc-møder.

I overensstemmelse med Kommissionens papir om udvidelsesstrategien fra november 2000 bør spørgsmål med relation til Kaliningrad tages op i samarbejde med Rusland, Polen og Litauen. Det foreslås, når først denne meddelelse er drøftet internt i EU, at Samarbejdsrådet EU-Rusland optager Kaliningrad på sin dagsorden og drøfter, hvordan man kan komme videre med de forskellige spørgsmål. Dette samarbejde bør forberedes sammen med Rusland af formandskabet og Kommissionen. Baseret på resultatet af disse politiske og tekniske drøftelser kan man indkredse problemer og eventuelle løsninger, som kan tages op af PSA's organer. Det foreslås også, at Kaliningrad drøftes på topmødet mellem EU og Rusland i maj 2001. Parallelt hermed vil EU fortsat drøfte de samme spørgsmål med Litauen og Polen i de fora, der er etableret som led i Europa-aftalerne. Om nødvendigt kan der arrangeres møder mellem alle parterne. Desuden kan der for at lette samarbejdet over grænserne indkaldes til specifikke møder mellem de interesserede parter for bl.a. at få opstillet praktiske arrangementer.

RESUME AF DE VIGTIGSTE FORSLAG

Det foreslås, at:

- EU og Rusland undersøger de handelsmæssige virkninger af udvidelsen for Kaliningrad i PSA's underudvalg for handel og industri i første halvdel af 2001,
- EU, Rusland, Polen og Litauen drøfter den funktionelle forvaltning af grænseposter, i første omgang de vigtigste grænseposter for vej- og jernbanetrafik, især dem, der forbinder regionen med de paneuropæiske transportkorridorer I og IX. Drøftelserne bør omfatte told, grænseværn, plantesundhed, veterinære spørgsmål og sundhedsaspekter. Disse drøftelser kunne afholdes i arbejdsgrupper, for Ruslands vedkommende i de relevante PSA-underudvalg, og for Litauens og Polens vedkommende inden for rammerne af Europa-aftalerne,
- resultatet af Tacis-undersøgelsen vedrørende en multimodal transportstrategi drøftes med de internationale finansieringsinstitutter, de russiske myndigheder og de tilstødende landes myndigheder med henblik på at skabe sikkerhed for finansiering af prioriterede projekter,
- der iværksættes en Tacis-undersøgelse af energibehovene, energipotentialet og eventuelle scenarier,
- de praktiske foranstaltninger til at foretage en tidssvarende og effektiv grænsekontrol fortsættes, hvilket vil lette personers og varers bevægelse over den fremtidige ydre grænse. Det bør overvejes at anvende forbindelsesofficerer,
- EU's faglige og finansielle bistand uden at foregribe tiltrædelsesforhandlingerne med Polen og Litauen bidrager til skabelsen af et velfungerende grænsekontrolsystem, herunder udfærdigelse af rejsedokumenter, der er tidssvarende og tilstrækkeligt svære at forfalske,
- man vurderer, om EU's regler for den mindre grænsetrafik og transit er velegnede, når man ser på Kaliningrads specifikke situation. Man bør se på muligheden for at benytte sig af de eventuelle særlige arrangementer, som regelværket åbner mulighed for, og undersøge de løsningsmuligheder, der findes i eksisterende arrangementer, herunder i ansøgerlandene,

- man på baggrund af EU's overordnede politik med hensyn til visa og ydre grænser ser på pasomkostningerne (Ruslands ansvar) og visumomkostningerne (de nuværende og fremtidige EU-landes ansvar). Både nye og nuværende medlemsstater kunne overveje at åbne konsulater (eller dele faciliteter for at reducere omkostningerne) i Kaliningrad for at gøre udstedelsen af visa lettere og styre migrationsstrømmene effektivt,
- EU og Rusland hurtigt indgår en tilbagetagelsesaftale,
- EU stiller oplysninger til rådighed for administrationen og befolkningen i Kaliningrad og de tilstødende regioner om, hvordan EU's kommende ydre grænse vil komme til at fungere, når der tages hensyn til behovet for hurtig og effektiv grænsepassage for varer og personer, samtidig med at man skal forhindre illegale aktiviteter,
- fiskeriforbindelserne mellem EU og Kaliningrad tages op til fornyet overvejelse i lyset af følgerne af udvidelsen for adgangen til fiskeri og af en fremtidig fiskeriaftale mellem EU og Rusland.
- EU og Rusland drøfter centrale miljøspørgsmål i Kaliningrad
- spørgsmål i relation til Kaliningrad tages op i samarbejde med Rusland i de relevante PSA-organer, og parallelt hermed, at EU fortsat drøfter de samme spørgsmål med Polen og Litauen i de fora, der er nedsat i henhold til Europa-aftalen. Desuden kan der for at lette samarbejdet over grænserne indkaldes til specifikke møder mellem de interesserede parter for bl.a. at få opstillet praktiske arrangementer.

BILAG I

Baggrundsinformation om Kaliningrad

1.1. Den økonomiske situation

Kaliningrad-regionen er en russisk enklave, der grænser op til Polen, Litauen og Østersøen. Dens areal 15 100 km² og den har en befolkning på næsten 1 million indbyggere, hvoraf de 430 000 bor i hovedstaden, Kaliningrad.

I sovjettiden var Kaliningrad et lukket militært område og hovedkvarter for den sovjetiske østersøflåde. Kaliningrads strategiske betydning er faldet siden 1990'erne. Siden 1991 er antallet af militært personale i regionen faldet fra 200 000 til 18 000, og de væbnede styrker vil sandsynligvis ikke genvinde den politiske og økonomiske betydning, de engang havde.

Kaliningrad har lidt under en markant økonomisk nedgang sammen med resten af Rusland. Produktionen er faldet med mere end halvdelen siden 1990. Kaliningrad var særlig hårdt ramt af den finansielle krise i Rusland i august 1998 på grund af regionens afhængighed af udenlandsk handel og især import.

Den generelle økonomiske nedgang har været ledsaget af drastiske ændringer i den regionale økonomis struktur. De militærrelaterede industrier har oplevet en drastisk nedgang. Fiskeriet, som tidligere var en vigtig økonomisk aktivitet, oplevede en lignende nedgang. I dag er de vigtigste industrier i området olie- og ravudvinding. Olien udvindes offshore (omkring 1 mio. t om året) og sendes til Litauen til raffinering. Kaliningrad har omkring 90% af verdens ravreserver, hvoraf næsten det hele smugles ud af regionen i ubearbejdet tilstand. Af andre vigtige økonomiske aktiviteter kan nævnes fødevarerfremstilling, fremstilling af papir og papirmasse, møbelproduktion, maskinproduktion og udvikling af computer software. Landbruget har ingen stor økonomisk vægt, selv om jorden i Kaliningrad er frugtbar, og der er et vækstpotentiale.

Husholdningerne i Kaliningrad må i stadig stigende grad ty til ikke-registrerede økonomiske aktiviteter. Som grænseprovins tilbyder Kaliningrad et stort råderum for uformel aktivitet, som skønnes at tegne sig for mere end 50% af BNP. Omkring 10 000 mennesker menes at være involveret i regulær grænsehandel.

Der er omkring 14 000 SMV'er i regionen. Som sådan ligger Kaliningrad på tredjepladsen i Rusland med hensyn til antallet af SMV'er pr. indbygger. Den massive tilstedeværelse af banker fra Moskva i Kaliningrad er også et tegn på, at regionen er økonomisk attraktiv. Dette afspejles ikke i de indgående investeringer, som ligger på samme niveau som gennemsnittet i Rusland. Erhvervs klimaet mangler ligesom i resten af Rusland forudsigelighed, stabilitet og incitament. Beskyttelsen af investorer og privat ejendom er utilstrækkelig, og lovgivningen håndhæves ofte ikke (skattesystemet er uigennemskueligt og ikke erhvervsvenligt).

Ifølge bestemmelserne for en særlig økonomisk zone (SØZ) kan der under visse omstændigheder gives told- og skattefordele for varer, der fremstilles i Kaliningrad med henblik på eksport, for importerede varer, og for varer "eksporteret" til det russiske hovedland og til tredjelande. Tanken med SØZ var at fremme den økonomiske aktivitet og udenlandske investeringer, men der har været stor usikkerhed omkring dens virke. Da der ikke er nogen klar opbakning fra myndighederne, og da der er noget, der tyder på, at den er uforenelig med WTO-reglerne, er Kaliningrad SØZ's relevans begrænset.

Som andre steder i Rusland er arbejdsløsheden og fattigdommen øget drastisk siden 1991. 30% af befolkningen skønnes at leve under eksistensminimum. De vigtigste velfærdsindikatorer peger i retning af, at levestandarden i Kaliningrad er lavere end det russiske gennemsnit, selv om der kan konstateres et forholdsvis højt synligt forbrug i regionen, f.eks. i form af vestligt inspirerede supermarkeder og restauranter.

1.2. Transportforbindelser

Kaliningrads vejnet er forholdsvis tæt, men det skal forbedres. Dele af det paneuropæiske transportnet, der går gennem regionen, er underudviklet. Gren B af korridor IX, der forbinder Kaliningrad med Kiev via Vilnius og Minsk, er af særlig betydning for Kaliningrad.

Jernbaneforbindelserne med nabolandene og Rusland udnyttes ikke optimalt sammenlignet med 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne. Den vigtigste jernbanelinje, Kaliningrad-Kaunas-Minsk-Moskva, tager sig af godstrafikken med Litauen og Rusland. Linjen Kaliningrad-Riga-Skt. Petersborg anvendes i mindre grad til international godsbeholdning, hvilket også gælder linjerne til Polen (hovedsagelig på grund af forskellige sporvidder).

Trafikken til og fra EU kan benytte forskellige ruter og skal ikke nødvendigvis gå gennem Kaliningrad. Ved rejser fra Vesteuropa til Centraleuropa benytter finner, estere, letter og litauere typisk Via Baltica-grenen af korridor I, Helsinki-Tallinn-Riga-Kaunas-Warszawa og går således øst om Kaliningrad, hvorved man undgår Via Hanseatica-grenen, Riga-Kaliningrad-Gdansk.

Kaliningrads havne anvendes i mindre grad af udenlandske lastskibe end havnene i Litauen, Letland og Estland. De er heller ikke tilstrækkeligt konkurrencedygtige til at håndtere Ruslands interne handel; en togrejse fra Moskva tager 25-28 timer og er dyrere end at sende ladningerne til alternative havne, såsom Klaipeda. Kaliningrad har imidlertid potentialet til at håndtere en del af godstrafikken fra Belarus og det nordlige Ukraine.

Der er kun en fast international flyvning fra Kaliningrad, nemlig til København.

Kaliningrads kontakter med nabolandene hæmmes af de langsommelige formaliteter ved grænseovergangsstederne, hvortil kommer flaskehalse som følge af den dårlige infrastruktur ved regionens 23 internationale grænseovergangssteder for vej-, bane-, luft- og søtransport.

1.3. Handel og transit

På grund af sin ringe størrelse og status som enklave er Kaliningrad afhængig af import, hvis værdi er tre gange enklavens eksport, og man er stærkt afhængig af handel og økonomisk samkvem med det russiske hovedland. Hvert år transporteres der mere end 6 mio. t varer, hovedsagelig med bane, i transit gennem Litauen til og fra Rusland. 55% af denne trafik er olie, koks og kul. Kaliningrad importerer også mange varer (herunder de fleste fødevarer) fra nabolandene, Polen og Litauen, som sammen med Tyskland er Kaliningrads vigtigste handelspartnere. Selv om Kaliningrad har relativt flere handelsforbindelser med sine ikke-russiske naboer end andre russiske grænseregioner, er den stadig dårligt integreret i den regionale økonomi.

1.4. Energi

Kaliningrad er næsten 100% afhængig af importeret energi fra det russiske hovedland og fremstiller kun energi til dækning af 20% af sit eget behov (hovedsagelig fra små olie- og kulfyrede anlæg). Leverancerne af brændselsolie og kul er dyre og transporten kompliceret,

idet regionen er afhængig af transitordningerne med nabolandene. Kaliningrad får gas fra Rusland gennem en rørledning, som går gennem Belarus og Litauen. Myndighederne i Kaliningrad ønsker at øge andelen af gas til elfremstilling. Et nyt gasfyret elværk er under opførelse.

1.5. Uddannelse, sundhed, miljø og kriminalitet

Kaliningrad har et højt niveau for grunduddannelser. Kaliningrad statsuniversitet og fem andre højere uddannelsesinstitutioner i regionen er af høj standard. Deres fakulteter og kurser tager ikke i tilstrækkeligt omfang hensyn til sådanne sektorer som mikroelektronik, bioteknologi, nye fremstillingsprocesser og virksomhedsledelse.

De offentlige sundhedsydelse i Kaliningrad ligger tæt på det russiske gennemsnit. Sygdomme som tuberkulose, difteri, mæslinger og epidemisk paratyfus er meget udbredte. TB er ved at blive multiresistent, og der konstateres flere og flere tilfælde, især blandt de indsatte i fængslerne i Kaliningrad. Narkomani og prostitution har ført til en alarmerende spredning af andre smitsomme sygdomme. For eksempel er Kaliningrad blandt de værst ramte regioner i Rusland hvad angår registrerede tilfælde af HIV og er langt det hårdest ramte område i Baltikum.

Kaliningrad er den andenværste kilde til forurening i Østersøområdet efter Skt. Petersborg og skaber mere end 400 000 t husholdnings- og industriaffald om året. De sanitære forhold i byområderne forringes, og kloaksystemet går tilbage til tiden før Anden Verdenskrig. Rusland har givet tilsagn om at mindske havforureningen. Som resultat heraf er udledningen af forurenende stoffer faldet en smule siden 1991.

1.6. Regionalt styre, demokrati og retsstatsprincipperne

Tidligere har man generelt ikke haft det indtryk, at Kaliningrads regionale administration skulle være dygtig eller kompetent. Dets ledelsesstil har været autokratisk og manglet gennemsigtighed. Man har generelt haft det indtryk, at administrationen i Kaliningrad by har været af højere kvalitet end regionens (Oblast) administration som helhed.

Man har ikke altid respekteret ytringsfriheden. Man har udsat journalister for chikane, og der er kun to uafhængige aviser i regionen. Retsvæsenet og de retshåndhavende myndigheder har ikke været tilstrækkeligt uafhængige af den regionale regering. Som et resultat af det nylige valg af ny guvernør byder der sig nu en lejlighed til at foretage forbedringer af den regionale administrations effektivitet og gennemsigtighed, og det kan blive startskuddet til at forbedre regionens ansigt udadtil og tage fat om dens problemer i et godt samarbejde med Kaliningrads naboer.

Kaliningrads relationer med Moskva skal ses i sammenhæng med de igangværende føderale reformer, som peger i retning af større centralisering. Kaliningrad er en del af det nordvestlige føderale distrikt med centrum i Skt. Petersborg. I Moskvas politik understreger man skabelsen af et "samlet økonomisk område" i Rusland, og Moskvas kontrol med Kaliningrad vil formentlig blive styrket.

1.7. Kriminalitet

Som i mange andre dele af Rusland er der en omfattende kriminalitet i Kaliningrad, som lever højt på den svage institutionelle opbygning. Organiseret kriminalitet, menneskesmugling, narkotika og stjalne biler samt ulovlig migration er velkendte begreber. Smugling, hovedsagelig af rav, alkohol og cigaretter, og prostitution er også dagligdags foreteelser.

Ifølge de officielle statistikker er der en 20% større kriminalitet end det russiske gennemsnit, især når det drejer sig om organiseret kriminalitet og forbrydelser begået af mindreårige og berusede. Den organiserede kriminalitet har som andre steder i Rusland en decideret negativ indflydelse på erhvervs- og investeringsklimaet. Kriminaliteten, og i forbindelse hermed korruptionen, udgør en trussel mod den økonomiske udvikling og udviklingen af et demokratisk system, der bygger på retsstatsprincipperne.

Gennem den operative komité (OPC) har specialenheden for organiseret kriminalitet i Østersøområdet gennemført fælles, flerstrengede politimæssige aktioner. Et kommunikationssystem, der muliggør intensiv udveksling af oplysninger (BALTCOM), arbejder i døgndrift. Rusland har fra starten været en af de mest aktive medlemmer af specialenheden. I 1998-2000 deltog Kaliningrad i en række aktioner mod stjalne biler ("Kaliningrad-projektet, 1998"), narkotika ("Channel, 1999") og ulovlig migration ("Baltic Guard 1997-98" og "VIVAN, 1999"). Det forhold, at Rusland har organiseret fælles aktioner, herunder i Kaliningrad-regionen, har høstet stor anerkendelse hos alle de øvrige baltiske deltagere. Disse fælles aktioner har bidraget til at opbygge tilliden og forbedre den "bløde" sikkerhed i Østersøområdet. Det er takket være dette, at opfattelsen af Kaliningrad i dag er meget mere positiv i regionen, end den var i 1996, hvor specialenheden begyndte sit arbejde.

1.8. Begrænsninger i personers bevægelighed som følge af regionens status som enklave

I sovjetperioden rejste indbyggere i Kaliningrad frit inden for USSR. Siden USSR's opløsning har de skullet rejse omkring 500 km gennem Litauen og enten Letland eller Belarus for at komme til resten af Rusland. Det samme gælder for andre russere, der ønsker at besøge deres slægtninge, venner og forretningspartnere i Kaliningrad.

1.9. Nabolande, regionale organisationer, internationale finansieringsinstitutter

• Litauen

Litauen er en af Kaliningrads vigtigste handelspartnere og en vigtig investor, som ligger på transitruten mellem regionen og det russiske hovedland. Det har den største andel af besøgende og transittrafik fra Kaliningrad og ønsker at opretholde gode relationer med Rusland for at sikre, at Kaliningrad ikke isoleres og bliver en kilde til økonomisk eller politisk ustabilitet.

Litauen og Rusland har etableret et institutionelt grundlag for samarbejde i kraft af bilaterale aftaler om Kaliningrad (1991, 1999). I februar 2000 udsendte Litauen og Rusland en fælleserklæring om regionalt samarbejde, som kaldes "Nida-initiativet", og er blevet enige om en række fælles projektforslag inden for rammerne af den "nordlige dimension", som omfatter transport, gasledning, vandforvaltning og spørgsmål omkring grænsepassage.

• Polen

Der er samarbejdsaftaler mellem visse polske regioner og Kaliningrad. Aktiviteterne består hovedsagelig af partnerskaber og udvekslinger på lokalt niveau (SMV'er, akademiske institutioner, administrationer), men omfatter også forberedelse af investeringsprojekter, f.eks. inden for transport, energi og miljø. Polen er en vigtig investor i Kaliningrad og den førende partner hvad fællesforetagender (joint ventures) med lokale virksomheder angår.

- **Østersørådet (CBSS), euroregioner og internationale finansieringsinstitutter²**

Østersørådet opretholder snævre forbindelser med de regionale myndigheder og har for nylig åbnet et eurofakultet ved Kaliningrad statsuniversitet.

Kaliningrad er en del af forskellige euroregioner, der er oprettet for at fremme det grænseoverskridende samarbejde. Euroregionen "**Baltic**" omfatter Danmark, Letland, Litauen, Polen og Sverige, mens euroregionen "**Saule**" er oprettet mellem atten regionale og lokale myndigheder fra Litauen, Letland, Sverige og Rusland (2 distrikter og en by i den nordlige del af Kaliningrad Oblast). Desuden skal en euroregion "**Neman**" forbinde områder i Litauen, Kaliningrad og Belarus.

Hvad angår de internationale finansieringsinstitutter såsom EBRD, Verdensbanken, NIB og NEFCO ser man Kaliningrad i en overordnet russisk og baltisk sammenhæng, og regionen har hidtil ikke fået nogen særbehandling.

---

² Østersørådet består af 11 kyststater og har til formål at sikre en demokratisk og økonomisk udvikling i Østersøområdet.

BILAG II

Tacis og andre EU-aktiviteter i Kaliningrad i 1991-2000

Siden 1991 har EU finansieret en række forskellige projekter i Kaliningrad, hovedsagelig gennem Tacis, herunder store projekter inden for sektorer som institutionsopbygning, energi, transport, omstrukturering af virksomheder, ledelsesuddannelser og miljø. Hvis man tilføjer mindre partnerskabsprojekter, har Kaliningrad modtaget mere end 30 mio. EUR i form af Tacis-bistand. Derudover er der ydet nogen bistand i henhold til andre EU-programmer inden for miljø, transport og uddannelse.

1. 1991-1999

Tacis-aktiviteterne i Kaliningrad begyndte i **1991** med et fødevarer- og landbrugsprojekt, som fremmede det private landbrug. Kaliningrad Oblast deltog også i to Tacis-Ruslandsprojekter i **1993**, som tog sigte på at etablere et net af SMV-udviklingsagenturer i Rusland. Tacis-aktiviteterne øgedes mærkbart i **1994**, hvor Kaliningrad blev udvalgt som prioriteret region med et specifikt handlingsprogram. De projekter, der blev udvalgt i 1994, blev gennemført de følgende år og afsluttet ved udgangen af 1999/begyndelsen af 2000. I forbindelse med dette program var Tacis-aktionerne hovedsagelig koncentreret om:

- **Institutionsopbygning** med støtte til udviklingen af den økonomiske frizone/den særlige økonomiske zone (ØFZ/SØZ). I samme forbindelse blev der også ydet bistand til transport- og energisektoren.
- **Omstrukturering af virksomheder** med oprettelse af et virksomhedsstøttecenter og styrkelse af det lokale SMV-udviklingsagentur. Man var særlig opmærksom på fiskerierhvervet.
- **Udvikling af menneskelige ressourcer** med oprettelsen af en afdeling for virksomhedsledelse ved det økonomiske fakultet ved Kaliningrad statsuniversitet (KSU).

Efter 1994 har Kaliningrad også, som pilotregion, været involveret i adskillige Tacis-Ruslandsprojekter, især på energiområdet. Regionen har i betydelig udstrækning nydt fordel af andre Tacis-faciliteter såsom:

- **Tvillingeby-arrangementer** (med København, Aalborg, Southampton og Bremerhaven)
- **PIP** (produktivitetsinitiativ-program), som har skabt mulighed for, at lokale virksomhedsledere kan komme i "erhvervspraktik" i virksomheder i EU
- **ESSN** (European Senior Service Network), som har bistået træforarbejdende SMV'er
- **LIEN** (Link Inter European NGOs), som har koncentreret sig om sociale og sundhedsmæssige spørgsmål, især social reintegration af tidligere militærpersonel og deres familier
- **TEMPUS**, som har opmuntret til samarbejde mellem KSU og svenske og danske universiteter
- **BISTRO**, som har gennemført 9 projekter i Kaliningrad, som har omfattet spørgsmål som erhvervs- og eksportfremme, forureningskontrol og sundhedsspørgsmål

- **CBC** (grænseoverskridende samarbejde), som hovedsagelig har været koncentreret om at forbedre infrastrukturen på tværs af grænserne samt miljøspørgsmål (forvaltning af vandkvalitet). Kaliningrad har siden 1996 kunnet få støtte fra **CBC Small Project Facility**, men interessen for at udnytte denne mulighed er opstået for nylig i regionen, og her er Kaliningrad by mere aktiv end regionen som helhed.

Ud over Tacis er der andre EU-programmer, der har været aktive i Kaliningrad:

- DG ENV's **LIFE**-fond har igangsat to projekter i Kaliningrad inden for bytrafik og økoturisme. DG ENV har også finansieret etableringen af et miljøcenter for administration og teknologi (**ECAT**) i Kaliningrad, som i 1997 blev overført til de lokale myndigheder.
- DG REGIO's **ECOS/Ouverture**-program har gennemført tre projekter i Kaliningrad, TROS (uddannelse af pensionerede officerer), RUSSTI (Russian Short Sea Transport Investigation) og AMBER.
- To **INTERREG II C**-projekter er blevet gennemført i Baltikum, som også kom Kaliningrad til gode, nemlig inden for udvikling af effektiv lufttransport (**SEABIRD**) og forvaltning af bymiljøet.

2. 1999-2000

I betragtning af Kaliningrads geografiske beliggenhed og de specifikke spørgsmål, der som følge heraf må tages op, sammensatte EU igen i 1999 og 2000 en omfattende pakke af nye projekter for regionen, som skal gennemføres i 2001.

For det første fik to **grænseovergangssteder i Kaliningrad** med henblik på EU's udvidelse høj prioritet i forbindelse med Tacis-CBC programmerne for 1999 og 2000: Chernyshevskoe/Kybartai-Nesterov (vej/bane) og Bagrationovsk/Bezledy (vej) på grænserne til hhv. Litauen og Polen. Disse grænseovergangssteder, som blev udvalgt efter en grundig forundersøgelse, er de største grænseposter i det paneuropæiske transportnet. Der vil blive skabt bedre betingelser for handel og person- og varebevægelser ved udbygning af infrastrukturen, modernisering af grænseformaliteterne og uddannelse af personale til at afsløre ulovlige aktiviteter og forbedre deres kapacitet til at opkræve skatter og afgifter.

Desuden er der som led i den særlige aktion for Østersøområdet for 1999 og 2000 udvalgt flere projekter for regionen. **Havneudvikling i Kaliningrad** sigter mod at stimulere handel og transit via regionen ved at styrke dens havnefaciliteters konkurrenceevne og forvaltning. I sidste ende vil moderniseringen af havnen bidrage til en bæredygtig økonomisk udvikling i regionen og til dens integrering i den baltiske region. **Affaldsforvaltning i Kaliningrad Oblast** vil bidrage til etablering af et effektivt og sikkert affaldsforvaltningssystem i regionen for at mindske virkningen af affaldsproduktionen for både folkesundheden og miljøet.

Kaliningrad vil også som pilotregion tage del i **North West Health Replication Project** (sundhedsprojekt, der tager sigte på at benytte resultaterne fra tidligere projekter). Formålet med dette projekt er at mindske de sundhedsmæssige og sociale forskelle på tværs af grænserne ved at støtte en reform af sundhedssystemet i regionen, som i dag må konstatere forringede levevilkår og akutte sundhedsmæssige problemer. Regionen vil ligeledes tage del i projektet **fremme af innovative SMV'er i Østersøområdet**, som vil udbygge den eksisterende infrastruktur ved at støtte innovative SMV'er (de såkaldte teknologiske parker eller "teknoparker"), ved at styrke deres evne til at tilbyde uddannelse, markedsydelse og

generel virksomhedsrådgivning. Man vil undersøge muligheden for at indgå "tvillingearrangementer" med lignende organisationer i EU.

Endelig vil den vigtige **faglige bistandskontrakt til fremme af handel og investeringer i Kaliningrad Oblast** lægge vægten på en socioøkonomisk stabilisering af regionen. Dets hovedformål er at styrke det regionale udviklingsagentur og således udvikle regionens økonomiske potentiale og fremme handel og investeringer.

Kaliningrad vil også kunne deltage i fremtidige Tacis-programmer til **fremme af partnerskaber og investeringer** samt CBC-faciliteten for små projekter. Hvis det skal blive muligt for Kaliningrad at deltage på tilfredsstillende vis i de regionale samarbejdsaktiviteter, når først der stilles INTERREG-midler til rådighed på EU's side af grænsen, vil der muligvis blive behov for "matchende" midler.

BILAG III

Vigtigste bilaterale og regionale aktiviteter i Kaliningrad i 1991-1999

Adskillige medlemsstater i EU tillige med andre stater og donorer har været aktive i Kaliningrad i løbet af det sidste årti. Især de omkringliggende lande har udvist en interesse for Kaliningrad og har givet en betydelig faglig bistand, både på statsligt og lokalt niveau. Det har på dette stadium ikke været muligt at udarbejde en oversigt over alle bilaterale og andre projekter i Kaliningrad, da der endnu ikke foreligger data, men en ajourføring, som for nylig blev udarbejdet af Østersørådets sekretariat, viser hovedtendenserne.

Af alle lande forekommer **Danmark** at være den mest aktive med hensyn til at yde faglig bistand til Kaliningrad. Danmark har gennemført omkring halvtreds projekter i regionen siden 1991, hovedsagelig inden for energi og miljø (herunder især vandforvaltning og forvaltning af spildevand), men har også gennemført projekter inden for menneskelige ressourcer og i den sociale sektor. Landets samlede bistand til Kaliningrad overstiger 10 mio. EUR.

Sverige, som har fælles søgrænse med Kaliningrad, har også været meget aktiv. Sveriges projekter har dækket en række forskellige sektorer, med fokus på erhvervsudvikling, administrativ reform og støtte til lokalregeringer, jordreform og forebyggelse af smitsomme sygdomme. Sveriges samlede bistand til Kaliningrad ligger tæt på 4 mio. EUR. Desuden deltager lokale myndigheder i det sydlige Sverige i mellemfolkelige, netværksbaserede programmer med Kaliningrad.

Tyskland har gennemført omkring ti projekter i regionen til et samlet beløb af 1 mio. EUR. Projekterne er gennemført inden for uddannelse, landbrug og økonomisk udvikling. Der findes også nogle omfattende udvekslingsprogrammer med de tyske forbundslande og byer.

Finland har ydet bistand og midler til forebyggelse af HIV-epidemier i Kaliningrad og har også sammen med NIB/NEFCO/EBRD/Sverige tillige med Danmark været involveret i et projekt vedrørende vandforsyning og miljøspørgsmål i Kaliningrad by.

Litauens projekter omfatter forebyggelse af HIV, udvikling af det civile samfund, uddannelse og udvekslingsinitiativer inden for den akademiske sektor. **Polens** aktiviteter i regionen ligger hovedsagelig på det lokale plan og inden for grænseoverskridende samarbejde.

Et vigtigt initiativ var **Østersørådets** etablering i september 2000 af et eurofakultet ved Kaliningrad statsuniversitet. Efter Tartu, Riga og Vilnius tilrettelægges der kurser i udenlandske sprog, professorer vil holde forelæsninger for de studerende, og der vil blive udarbejdet nye studieplaner for jura og økonomi.

Også **Norge** har ydet faglig bistand (hovedsagelig energibesparelserprojekter) og desuden **USA** (fremme af det civile samfund).

BILAG IV

Forkortelser

CBSS	Østersørådet (Council of the Baltic Sea States)
EBRD	Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling
ECAT	Environmental Centre for Administration and Technology
EU	Den Europæiske Union
ØFZ	Økonomisk frizone
GATT	Den almindelige overenskomst om told og udenrigshandel
BNP	Bruttonationalprodukt
HIV	Human immundefekt-virus
IFI	Internationale finansieringsinstitutter
RIA	Retlige og indre anliggender
LIEN	Linking Inter-European NGOs
MFN	Mestbegunstigelse
NGO	Ikke-statslig organisation
NIB	Den Nordiske Investeringsbank
NEFCO	Nordic Environment Finance Corporation
PSA	Partnerskabs- og samarbejdsaftale
SØZ	Særlig økonomisk zone
SMV	Små og mellemstore virksomheder
TB	Tuberkulose
TEN	Transeuropæisk transportnet
UCTE	Union for the Co-ordination of Transmission of Electricity (det centrale EU-forsyningsnet)
USSR	Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker
WTO	Verdenshandelsorganisationen

BILAG V

